

УДК 376–056.24:373:34

DOI <https://doi.org/10.32782/2410-2075-2024-18.9>

ОЦІНЮВАННЯ НАВЧАЛЬНИХ ДОСЯГНЕНЬ УЧНІВ З ОСОБЛИВИМИ ОСВІТНИМИ ПОТРЕБАМИ

ФІГОЛЬ НАТАЛІЯ АНАТОЛІЇВНА

кандидат педагогічних наук, доцент,
доцент кафедри психології і соціальної роботи
Кременецька обласна гуманітарно-педагогічна академія ім. Тараса Шевченка
figolnata@ukr.net
orcid.org/0000-0003-3206-1281

Висвітлені в статті питання важливі з погляду вдосконалення практики оцінювання навчальних досягнень учнів з особливими освітніми потребами. Інноваційні методи, такі як індивідуальне оцінювання, портфоліо й тести, мають потенціал стати ефективними інструментами для досягнення цієї мети.

Індивідуальне оцінювання може дати більш точну картину навчальних досягнень кожного учня, зокрема, у контексті інклюзивного середовища. Це дає можливість збирати реальні дані про прогрес кожного учня, оцінювати ефективність роботи вчителя й інших фахівців.

Портфоліо, у свою чергу, дає змогу збирати різноманітні матеріали, що відображають навчальний шлях учня. Це може включати роботи, проекти, відгуки тощо. Портфоліо допомагає оцінити розвиток навичок і здібностей учня протягом тривалого періоду. Тести як частина оцінювального процесу також можуть бути корисним інструментом, особливо коли вони розроблені з урахуванням потреб учнів з особливими освітніми потребами. Вони дають змогу отримати об'єктивні дані про рівень засвоєння матеріалу та можуть стати додатковим джерелом інформації для оцінювання.

Усі ці методи можуть бути не лише інструментами оцінювання, а й засобами самооцінки для учнів. Вони допомагають учням розуміти свої успіхи та невдачі, а також розвивати навички самостійного аналізу й планування.

Ключові слова: оцінювання навчальних досягнень, учні з особливими освітніми потребами, методи оцінювання навчальних досягнень.

Постановка проблеми. Проблема інклюзивної освіти є дійсно актуальною, оскільки кількість дітей з особливими освітніми потребами постійно зростає. Це може бути пов'язано з різноманітністю нозологій і порушень, а також зі збільшенням уваги до включення кожного учня в освітній процес. Використання терміна «діти з особливими освітніми потребами» відображає різноманітність потреб цієї категорії учнів, що можуть бути пов'язані з фізичними, психологічними або навчальними особливостями. Цей термін відкриває простір для індивідуалізації підходів до навчання й підтримки кожного учня.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Дослідження в галузі інклюзивної освіти допомагають розробляти кращі практики навчання й підтримки для всіх учнів. Це включає розроблення індивідуальних програм, застосування адаптивних технологій і вдосконалення методів оцінювання.

Її по-різному трактували, проте інклюзивне навчання вивчається не перший рік. Останнє десятиліття такі вітчизняні науковці, як В. Бондар, Г. Блеч, І. Гладченко, А. Колупаєва, Т. Євтухова, В. Ляшенко, І. Іванова, О. Столярченко, А. Шевчук, О. Савченко, О. Чеботарьова, присвячують праці дослідженню проблеми навчання дітей з особливими потребами в загальноосвітніх навчальних закладах, їх реабілітації та соціалізації в суспільстві.

Мета статті – розкрити особливості й деякі відмінності оцінювання учнів з особливими освітніми потребами в умовах інклюзивного навчання.

Виклад основного матеріалу. Загальна мета інклюзивної освіти полягає в створенні середовища, де кожен учень має можливість досягти свого повного потенціалу незалежно від власних особливостей. Це вимагає постійної уваги, досліджень і розвитку відповідних педагогічних підходів та інфраструктури.

Для цього потрібно адаптувати освітній простір: диференціювати навчальний процес, для кожної дитини розробити індивідуальний навчальний план, дібрати відповідне навчально-дидактичне забезпечення, застосувати найбільш ефективні традиційні й адекватні новітні технології навчання, отже, зробити так, щоб були враховані потреби й особливості кожної дитини, як з особливими освітніми потребами, так і здорової. Тут важливе місце посідає оцінювання навчальних досягнень учнів.

Так, традиційна система бальних оцінок може бути обмеженою у відображенні якісних змін у навчальних досягненнях учнів, особливо тих, хто має особливі освітні потреби. Це пояснюється кількома причинами. По-перше, бальні оцінки часто базуються на результативності в тестах або завданнях, які можуть бути непридатні для оцінювання широкого спектру навчальних досягнень, зокрема, учнів з різними потребами. По-друге, ця система оцінювання може не враховувати індивідуальні особливості кожного учня та його/її прогрес у розвитку навичок і знань протягом тривалого періоду часу. По-третє, вона може сприяти створенню конкурентного середовища, що не завжди є корисним для розвитку кожного учня, особливо тих, хто потребує додаткової підтримки.

Для учнів з особливими освітніми потребами важливо мати систему оцінювання, яка враховує їхні індивідуальні потреби й прогрес.

У цьому випадку індивідуальне оцінювання дітей з особливими освітніми потребами в інклюзивному класі дійсно має значний потенціал і вагоме значення, оскільки безпосередньо пов'язане з реальними відомостями про досягнуті навчальні результати в інклюзивному класі, воно надає інформацію про ефективність роботи вчителя, команди фахівців, які залучені до інклюзивного процесу в школі [4].

В інклюзивному навчанні контроль, перевірка й оцінювання результатів навчання – невід'ємні елементи освітнього процесу, без яких неможлива повноцінна взаємодія між учителем та учнем. За умови правильної їх

побудови – допоможуть вчителю розв'язати такі *завдання*: визначати стан реалізації завдань навчання, виховання й розвитку, передбачених в індивідуальній навчальній програмі; своєчасно виявляти прогалини в знаннях і вміннях учнів; вдаватися до повторення й систематизації матеріалу; визначати рівень готовності до засвоєння нового матеріалу; формувати вміння відповідально й зосереджено працювати, користуватися прийомом самоперевірки та самоконтролю; стимулювати відповідальність учнів; слідкувати за динамікою розвитку пізнавальних процесів, емоційно-вольової сфери, мовленнєвої діяльності; визначати динаміку розвитку соціальних умінь.

Цікаво, що в українській дидактиці терміни «контроль» і «перевірка» дійсно використовуються як синоніми, але у вузькому розумінні «перевірка» може вживатися для опису методу оцінювання результатів завдань. Відмінною рисою «перевірки» є те, що вона частіше пов'язана із самим завданням або знаннями, які воно перевіряє, і здебільшого її використовують для оцінювання знань або навичок.

«Контроль», у свою чергу, може включати більш широкий спектр функцій, від навчальної та діагностичної до стимулювально-мотиваційної та розвивально-виховної.

Розуміння різниці між «контролем» і «перевіркою» може допомогти вчителям ефективніше планувати й використовувати різноманітні методи оцінювання та контролю в навчальному процесі [6, с. 106].

Так, збирання інформації про учнів з особливими освітніми потребами є ключовим етапом для розроблення індивідуального навчального плану особливо в контексті інклюзивного навчання. Попередня інформація про учня може включати різні аспекти, які допомагають зрозуміти його потреби та можливості краще.

1. Педагогічна інформація: оцінювання навчальних досягнень учня, педагогічна характеристика й відомості щодо його академічних і поведінкових характеристик допомагають уявити його поточний рівень навчання й індивідуальні потреби.

2. Медична інформація: знання про фізичний стан і здоров'я учня, включаючи

алергічні реакції та потреби в медичних препаратах, є важливими для забезпечення безпеки та здоров'я учня під час навчання.

3. Соціальна інформація: розуміння контексту, у якому учень функціонує, включаючи його поведінку в школі та сім'ї, допомагає врахувати його соціальні потреби і створити підтримуюче навчальне середовище.

Ця попередня інформація є основою для розроблення індивідуального навчального плану, який буде враховувати унікальні потреби й можливості кожного учня. Вона допомагає вчителю й іншим фахівцям у плануванні та реалізації індивідуалізованого підходу до навчання й підтримки учня з особливими освітніми потребами [4, с. 80].

Різні типи попередньої інформації про учня з особливими освітніми потребами можуть бути представлені в неоднакових форматах і включатися до звітів різних фахівців шкільного колективу, наприклад, входити до змісту психолого-педагогічної характеристики або до звіту різних фахівців – учителя, психолога, логопеда. Окрім того, попередня інформація може оцінюватися з позиції актуальності. Так, освітня інформація стає неактуальною за один рік; медична залишається актуальною від одного до двох років; інформація про соціальну поведінку учня (наприклад, звіти про поведінку) залишається об'єктивною впродовж року. Незважаючи на це, потрібно періодично проводити перевірку всіх типів інформації, наприклад, кожні 6 місяців.

Наступне завдання, яке розв'язується в процесі оцінювання, – вибір навчальної програми для учня з особливими освітніми потребами, за якою він буде навчатися в інклюзивному класі. Це може бути навчальна програма загальноосвітньої школи або загальноосвітньої спеціальної школи. Далі йде розроблення індивідуального навчального плану на основі того чи іншого типу навчальних програм, що забезпечить умови для успішного включення дитини в навчальну діяльність.

Вибір навчальної програми справді визначає спосіб оцінювання навчальних досягнень учня, оскільки кожна програма може мати власні цілі, завдання, методи та критерії оцінювання. Якщо індивідуальний навчальний

план розроблено на основі загальноосвітньої програми, то оцінювання навчальних досягнень учня відбувається за критеріями оцінювання, установленими для цієї програми. Те саме стосується індивідуального навчального плану, що розроблений на основі навчальної програми спеціальної школи: оцінювання навчальних досягнень відбувається за критеріями оцінювання відповідного типу спеціальної школи [7].

Як уже зазначалося, у школі функціонують критерії оцінювання навчальних досягнень учнів, які реалізуються в нормах оцінок, що встановлюють чітке співвідношення між вимогами до знань, умінь і навичок, які оцінюються, і показником оцінки в балах. Об'єкти оцінювання – складники навчальної діяльності учня: змістовий, операційний, мотиваційний. Однак оцінювання навчальної діяльності школярів не має обмежуватися лише оцінюванням знань, умінь і навичок. Важливо контролювати й оцінювати особистісні зміни, які формуються внаслідок цілеспрямованого корекційного впливу на пізнавальні процеси, емоційно-вольову сферу, мовленнєву діяльність учнів. У цьому випадку доцільно використати *портфоліо* як технологію якісного оцінювання навчальних досягнень.

Портфоліо (у широкому розумінні) є інструментом для фіксації, накопичення й оцінювання індивідуальних досягнень учня протягом певного періоду навчання. Воно є одним із методів «аутентичного» оцінювання, що означає, що оцінка базується на реальних зразках робіт і досягнень учня, які відображають його реальні здібності й навички [7, с. 8].

За даними досліджень Р. Паулсона та К. Мейера, портфоліо відрізняється від традиційних методів оцінювання тим, що забезпечує вчителя обґрунтованою інформацією про процес і результати діяльності учня в режимі самостійної роботи, удосконалення його креативних можливостей і вмінь здійснювати власні оцінні судження про результати власної діяльності [1].

Найголовніша перевага портфоліо порівняно з традиційними технологіями оцінювання полягає в тому, що основні особливості портфоліо включають таке:

1. Індивідуалізацію: портфоліо дає учневі змогу демонструвати свої унікальні досягнення та здібності, урахувавши його індивідуальні особливості й інтереси.

2. Широкий спектр матеріалів: у портфоліо можуть входити різноманітні матеріали, такі як письмові роботи, проекти, малюнки, фотографії, відео, рефлексії тощо, що дає повнішу картину про досягнення учня.

3. Реальне відображення прогресу: портфоліо дає можливість відстежувати прогрес учня протягом тривалого часу, а не лише його результати в окремих тестах чи контрольних роботах.

Педагогічна ідея навчального портфоліо як форма оцінювання передбачає зміщення акценту з того, що учень не знає і не вмє, на те, що він знає і вмє із цієї теми, розділу, предмета; інтеграцію кількісних і якісних оцінок; домінування самооцінки щодо зовнішньої оцінки.

Портфоліо має бути процесуальним, тобто застосовуватися для простежування поточного й кінцевого оцінювання результатів навчальної діяльності учнів, у якому втілено отримані ними міждисциплінарні знання, уміння та навички на різних рівнях вивчення окремих предметів (найперше на достатньому й високому). Портфоліо завжди візуалізоване (може бути у вигляді спеціальної папки, картотеки), однак його зміст не може зводитися до папки учнівських робіт. Це має бути спеціально спланована й організована індивідуальна добірка матеріалів і документів, яка демонструє зусилля, динаміку й досягнення учня в різних галузях. Ось чому кінцеву мету навчального портфоліо вбачають в унаочненні прогресу навчання за результатами навчальної діяльності [2; 6].

На думку дослідників, основним має бути не портфоліо документів, а портфоліо творчих робіт. Інакше кажучи, розділ «Творчі роботи» має стати основним, а розділ «Офіційні документи» має відійти на другий план і застосовуватися як додаток. Залежно від конкретних цілей навчання добирається тип портфоліо: портфоліо документів; портфоліо досягнень; рефлексивне портфоліо [6, с. 110].

Так, інші типи портфоліо, такі як портфоліо розвитку, портфоліо навчального плану-

вання, портфоліо підготовленості й показове портфоліо, також широко використовують у школах Європи:

1. Портфоліо розвитку: це тип портфоліо включає вибрані навчальні роботи й оцінювання власних досягнень учня. Він допомагає учневі самому оцінювати свій прогрес у навчанні та створює можливість для обговорення результатів на зборах із батьками й учителями.

2. Портфоліо навчального планування: цей тип портфоліо використовується для планування навчального процесу на основі аналізу рівня навчальних можливостей учня перед початком навчання. Він допомагає забезпечити індивідуалізований підхід до навчання кожного учня.

3. Портфоліо підготовленості: тип портфоліо використовується для визначення готовності учня до випуску зі школи. Він може включати матеріали, які демонструють загальний розвиток і досягнення учня протягом усього навчання.

4. Показове портфоліо: цей тип портфоліо містить кращі роботи учня, які найповніше демонструють його вміння та можливості на певному етапі навчання. Він може бути корисним для виставлення на виставках або під час процесу вступу до університету [2; 6].

Наприклад, проекти й дослідження, художні роботи, природничо-наукові експерименти, досягнення в музичному мистецтві тощо. Канадійські дослідники Батзл, Бігге і Стамп визначають три загальні типи портфоліо учня:

1. Робоче портфоліо – до його створення долучаються всі: учитель, учень і батьки. Добираються як поточні роботи, так і зразки підсумкових робіт.

2. Показове портфоліо – містить лише найкращі роботи учня й не включає поточних робіт. Учень сам формує таке портфоліо та вирішує, що туди покласти.

3. Портфоліо, або облік, що веде вчитель. Таке портфоліо містить контрольні (тестові) завдання й зразки робіт, запропоновані вчителем. Сюди входять роботи не відібрані учнем для показового портфоліо [6, с. 111].

Кожен із цих типів портфоліо має свої унікальні цілі й може бути корисним для оцінювання, планування та демонстрації навчальних досягнень учнів. Їх використання може

сприяти більш глибокому й усебічному розумінню прогресу кожного учня.

В інклюзивному класі добре запровадити портфоліо, яке добиратиме учень самостійно. Це дасть змогу вчителю розв'язати низку важливих корекційних завдань. Так, робота над портфоліо допоможе максимально розкрити індивідуальні можливості кожної дитини. Уже з початку навчання в школяра закладатиметься підґрунтя саморефлексії навчальної діяльності, тобто відповідальності й самостійності навчання, участь у якісному оцінюванні результатів власного навчання. У дитини формуватиметься вміння аналізувати власні інтереси, схильності, потреби та співвідносити їх із наявними можливостями.

Оцінювання матеріалів портфоліо здійснюється відповідно до завдань, на яких вони спрямовані, із залученням кількісних і якісних оцінок.

Для отримання найбільш значущої й точної картини сильних і слабких сторін учня застосовують оцінювання з використанням як формальних, так і неформальних методів оцінювання (тестів). Формальні тести мають на меті порівняти учнів із групою норми (великою кількістю дітей, які є репрезентативними стосовно всіх дітей певної вікової групи). Техніки неформального оцінювання спрямовані на дослідження вмінь, навичок, знань учнів з конкретного предмета; на виявлення сильних і слабких сторін окремих учнів без урахування вікової норми [1].

В освітньому просторі зарубіжжя широко використовуються тести, орієнтовані на норму. Вони дають можливість порівнювати досягнення учнів із результатами нормативної групи й визначати їхню позицію стосовно інших учнів.

Процедура стандартизації включає ретельне планування тестування, установлення чітких правил проведення тесту, розрахунок балів та інтерпретацію результатів. Це допомагає забезпечити надійні та достовірні дані про досягнення учнів [5, с. 103].

Тести, орієнтовані на норму, можуть бути використані для ранжування учнів за рівнем досягнень, що дає змогу вчителям та адміністрації школи визначити потреби учнів і розподілити їх у відповідні класи для подальшого навчання.

У сфері спеціальної освіти такі тести можуть бути використані для визначення рівня інтелекту, навичок у математиці, читанні, письмі й інших галузях, що дає змогу адаптувати навчальний процес до потреб кожного учня [6, с. 120].

Тести, орієнтовані на критерії (ТОК), являють собою інший підхід до оцінювання, який базується на визначених критеріях успішності учня. Основна ідея полягає в порівнянні досягнень учнів із певними критеріями, які визначають рівень досягнень, що мають бути досягнуті відповідно до конкретних навчальних цілей або програми.

Такий підхід дає змогу адміністрації школи, учителям та іншим учасникам навчального процесу отримати інформацію про ступінь засвоєння матеріалу й визначити, наскільки ефективно досягаються поставлені навчальні цілі.

Отже, тест, орієнтований на критерії, може бути створений учителем для оцінювання конкретних навчальних досягнень учнів у межах конкретного предмета чи теми. Наприклад, у прикладі з правописом учитель визначає певну кількість слів, які учень повинен правильно написати, і встановлює критерій успішності на основі цього, наприклад, 16 правильних відповідей із 20 (або 80 %).

Такий підхід дає можливість більш точно визначити рівень засвоєння матеріалу й досягнень учнів, оскільки оцінювання базується на конкретних критеріях успішності, а не на порівнянні з результатами інших учнів.

Стандарти успішності встановлюють критерії, які визначають, якому рівню досягнень учнів вони мають відповідати, щоб уважатися успішними у вивченні певного предмета. Тести, розроблені на основі таких стандартів, допомагають визначити, наскільки учні досягають установлених цілей. Важливо, щоб стандарти навчального змісту були чіткими, раціональними й добре виписаними, щоб вони давали змогу однозначно оцінювати навчальні досягнення учнів. Це допомагає не лише вчителям, а й учням і їхнім батькам зрозуміти, що саме важливо для навчання в певному класі або предметі. Ідея полягає в тому, що стандартизовані тести оцінюють, наскільки добре учні

відповідають вимогам цих стандартів, що дасть змогу здійснювати порівняльний аналіз і забезпечить об'єктивність оцінювання [6, с. 121].

Оцінювальна діяльність у початкових класах також має вагоме значення для успішного навчання й розвитку учнів. Вона ґрунтується на компетентнісному, діяльнісному та суб'єкт-суб'єктному підходах, що сприяють активній участі учасників освітнього процесу – учителя, учнів і їхніх батьків чи представників. Основні функції оцінювання, такі як мотиваційна, діагностична, коригувальна, розвивальна, навчальна, виховна й соціальна, спрямовані на підвищення ефективності навчального процесу, стимулювання навчальної активності учнів, а також формування їхніх особистісних якостей. Це не лише дає змогу оцінити рівень знань учнів, а й сприяє їхньому розвитку та самовдосконаленню [3, с. 5].

Тут важливим інструментом є формувальне оцінювання навчальних досягнень учнів, що допомагає враховувати особистісний розвиток кожної дитини й опанування нею навчального матеріалу як основи компетентності. Цей підхід дає змогу:

1. Вибудувати індивідуальну траєкторію розвитку для кожного учня, враховуючи його потреби, здібності й інтереси.

2. Оцінювати або визначати досягнення дітей на кожному етапі освітнього процесу, допомагаючи зрозуміти, наскільки успішно вони засвоюють матеріал.

3. Вчасно виявляти проблеми та запобігати їх подальшому поглибленню шляхом надання додаткової підтримки й корекції.

4. Мотивувати учнів до активної навчальної діяльності, стимулюючи їхні прагнення досягати максимальних результатів.

5. Виховувати ціннісні якості особистості, такі як бажання навчатися, віра у власні можливості й розвиток переконань у власних здібностях [3, с. 10].

Цей підхід сприяє глибшому розумінню навчального процесу кожним учнем і допомагає створити стимулювальне та підтримуюче

середовище для їхнього особистісного розвитку.

Аналіз чинної шкільної практики дає нам змогу сформулювати такі вимоги до методів оцінювання учнів з ООП, які, з одного боку, дають можливість вирішити назрілі проблеми, а з іншого – зможуть бути впроваджені в роботу закладів з інклюзивним навчанням:

– необхідність індивідуалізації оцінювання, стимулювання внутрішньої мотивації учнів, співпраці між учителем та учнем, а також забезпечення достовірної інформації про навчальний прогрес;

– різноманітність методів оцінювання дає змогу враховувати потреби та можливості кожного учня, забезпечуючи об'єктивність і глибину оцінювання. Важливо, щоб оцінювання було адаптоване до конкретної ситуації й ураховувало індивідуальні особливості кожного учня з ООП;

– крім того, зміни в діяльності вчителя повинні відповідати його компетентності й знанням, щоб забезпечити якісне оцінювання та підтримку навчання для всіх учнів.

Такий підхід дає змогу подолати обмеження традиційного оцінювання та сприяє розвитку кожного учня в інклюзивному середовищі.

Висновки. Отже, використання різних методів оцінювання в інклюзивному класі є ключовим елементом успішного навчання дітей з особливими освітніми потребами. Урахування індивідуальних особливостей та освітніх можливостей учнів є важливим для забезпечення справедливого й об'єктивного оцінювання. Різноманіття методів оцінювання дає вчителю можливість збирати різноманітну інформацію про навчальний прогрес учнів і враховувати їхні індивідуальні потреби. Це може включати усне й письмове тестування, проєкти, портфоліо, практичні завдання, групові роботи тощо.

Перспективи подальших досліджень убачаємо в пошуку нових, альтернативних методів оцінювання учнів з ООП в умовах інклюзивного навчання.

ЛІТЕРАТУРА

1. Лорман Т., Деспелер Дж., Харві Д. Інклюзивна освіта. Підтримка розмаїття у класі : практичний посібник / пер. з англ. Київ : СПД-ФО Парашин І.С., 2010. 296 с.
2. Колупаєва А., Таранченко О. Інклюзивна освіта: від основ до практики : монографія. Київ : АТОПОЛ, 2016. 152 с.
3. Критерії оцінювання навчальних досягнень учнів початкових класів з порушеннями інтелектуального розвитку : навчально-методичний посібник / авт. : О.В. Чеботарьова, С.В. Трикоз, Г.О. Блеч та інші. Київ : ІСПП імені Миколи Ярмаченка НАПН України, 2020. 90 с.
4. Лапін А., Сурмай Л., Щуцька О. Інклюзивне навчання в Новій українській школі. *Матеріали Міжнарод. наук.-практ. конф.* (Теребовля, 26–27 березня 2018 р.). Київ : Інтерсервіс, 2018. 230 с.
5. Малишевська І. Зарубіжний досвід інклюзивних тенденцій в освіті. *Вісник Черкаського університету. Серія «Педагогічні науки»*. Черкаси, 2016. Вип. 10. С. 102–107.
6. Основи інклюзивної освіти : навчально-методичний посібник / за заг. ред. А.А. Колупаєвої. Київ : А. С. К., 2012. 308 с.
7. Сак Т.В. Технологія портфоліо в інклюзивному класі. *Дефектологія*. 2009. № 4. С. 6–10.

EVALUATION OF EDUCATIONAL ACHIEVEMENTS OF STUDENTS WITH SPECIAL EDUCATIONAL NEEDS

FIHOL NATALIYA ANATOLIIVNA

Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor,
Senior Lecturer at the Department of Psychology and Social Work
Kremenets Taras Shevchenko Regional Academy of Humanities and Pedagogy

Introduction. *The article highlights the issue of evaluating educational achievements of students with special educational needs. Innovative methods of evaluating educational achievements of students with special educational needs are outlined.*

The purpose of our research is to reveal the peculiarities and some differences in the assessment of students with special educational needs in the conditions of inclusive education.

Methods. *To achieve the purpose, a set of complementary methods: theoretical – analysis of normative documents, psychological and pedagogical literature and educational materials; synthesis, abstraction, generalization, forecasting, design, modelling; empirical – interviews, questionnaires, surveys, tests.*

Results. *It was determined that the individual assessment itself is directly related to real information about the achieved educational results in the inclusive class, it provides information about the effectiveness of the work of the teacher, the team of specialists who are involved in the inclusive process at school.*

The use of portfolios and tests as effective methods of evaluating children with SEN is substantiated.

These methods can be a tool for adequate pedagogical assessment and a means of self-assessment of the student, help the student independently apply evaluation criteria, analyze the reasons for failure and understand the conditions for achieving success.

Originality. *Assessment with the help of portfolios and tests stimulates the improvement of the efficiency of the educational process for all its participants*

Conclusions. *Therefore, in the process of teaching a child with SEN in an inclusive class, the teacher should use different methods of evaluating educational achievements, choosing them depending on the individual characteristics and educational capabilities of students, topics, content, which will allow overcoming subjectivism and formalism in checking and evaluating knowledge and acquired competencies.*

We see the prospects for further research in the search for new, alternative methods of assessing students with SEN in the conditions of inclusive education.

Key words: *evaluation of educational achievements, students with special educational needs, methods of evaluation of educational achievements.*

REFERENCES

1. Tim Lorman, Dzhoan Deppeler, & Devid Kharvi (Ed.). (2010). *Inklyuzyvna osvita. Pidtrymka rozmaittia u klasi* [Inclusive education. Support for diversity in the classroom]. SPD-FO Parashyn I. S.
2. Kolupaieva, A., & Taranchenko, O. (2016). *Inklyuzyvna osvita: vid osnov do praktyky* [Inclusive education: from basics to practice]. АТОПОЛ.

3. Chebotarova, O. V., Trykoz, S. V., Blech, H. O., Hladchenko, I. V., Bobrenko, I. V., Korolko, N. I., Dmytriieva, I. V., Ostapenko, L. I., Tarnovska, L. I., Hlomoza, I. V., Chukhlib, O. A., & Strilets, L. V. (2020). *Kryterii otsiniuvannia navchalnykh dosiahnen uchniv pochatkovykh klasiv z porushenniamy intelektualnoho rozvytku* [Criteria for evaluating educational achievements of primary school students with intellectual disabilities]. ISPP imeni Mykoly Yarmachenka NAPN Ukrainy.
4. Lapin, A., Surmai, L., & Shchutska, O. (2018, 26–27 bereznia). *Inklyuzyvne navchannia v Novii ukrainskii shkoli* [Inclusive education in the New Ukrainian School]: Materialy Mizhnarod. nauk.-prakt. konf. (Terebovlia, 2018 r.). Interservis.
5. Malyshevska, I. (2016). Zarubizhnyi dosvid inklyuzyvnykh tendentsii v osviti [Foreign experience of inclusive trends in education]. *Visnyk Cherkaskoho universytetu. Seriiia Pedagogichni nauky. 10*, 102–107.
6. Kolupaieva, A. A. (2012). *Osnovy inklyuzyvnoi osvity* [Basics of inclusive education]. “A. S. K.».
7. Sak, T. V. (2009). Tekhnolohiia portfolio v inklyuzyvnomu klasi [Portfolio technology in the inclusive classroom]. *Defektolohiia. 4*, 6–10.